

GREENPEACE

Magazine • Driemaandelijks • Herfst 2005 • September-oktober-november • 17de jaargang • nr 67

2005/3

Klimaat onder hoogspanning? Kiezen voor schone elektriciteit!

**Giftige stoffen:
de laatste rechte lijn**

**Ontmoeting met Nobelprijs-
winnaar Wangari Maathai**

**DOSSIER:
Kernontwapening**

Voor een wereld zonder kernwapens

Regelmatig rijst de vraag of Greenpeace als organisatie nog altijd deel uitmaakt van de vredesbeweging. Ruim dertig jaar geleden kende Greenpeace zijn oorsprong in de actieve strijd tegen Amerikaanse kernproeven op het eiland Amchitka, en tot op vandaag duurt de campagne rond nucleaire ontwapening onverminderd voort. Op 10 juli 2005 was het 20 jaar geleden dat de Franse geheime diensten het

Greenpeace-vlaggenschip Rainbow Warrior tot zinken brachten in Nieuw-Zeeland. Ze wilden zo beletten dat Greenpeace koers zou zetten naar Moruroa om er de Franse kernproeven aan te klagen en te verhinderen. Na het stopzetten van de nucleaire testprogramma's door de officiële kernmogendheden en het uitdeinen van de Koude Oorlog, leek het thema van de nucleaire wapenwedloop veel minder acuut.

Vandaag is het risico op proliferatie van nucleaire technologie en kernwapens echter groter dan ooit: méér dan 40 landen beschikken over civiele nucleaire kennis, wat hen een technologische voorsprong geeft in de aanmaak van kernwapens. De niet-officiële kernmachten Israël, India, Pakistan en Noord-Korea beschikken ook over kernwapens maar hebben het non-proliferatieverdrag nooit willen tekenen. Bovendien werken de Britten, Fransen en vooral Amerikanen aan wapenprogramma's waarmee zij in de toekomst kleinere tactische kernwapens daadwerkelijk kunnen inzetten tijdens gewapende conflicten.

Greenpeace wil het testen van nieuwe kernwapens en dus een nieuwe nucleaire wapenwedloop voorkomen. Als eerste stap streven we ernaar om alle NAVO-kernwapens uit Europa te verwijderen en terug te sturen naar hun eigenaar, namelijk de Verenigde Staten. België beschikt intussen over een geschikt politiek instrument om hier werk van te maken. De voorbije maanden werd immers in zowel de Senaat als in de Kamer een resolutie goedgekeurd die de Belgische regering aanmaakt tot de terugtrekking van de Amerikaanse kernwapens uit Kleine Brogel.

De verhoogde nucleaire dreiging die uitgaat van de nieuwe ontwikkelingen rondom kernwapens was ook een centraal aandachtspunt tijdens de recente herdenking in Parijs en Nieuw-Zeeland van de Rainbow Warrior-aanslag. Concerten, demonstraties en creatieve acties hebben wereldwijd de aandacht getrokken. In Parijs verzamelden honderden sympathisanten uit minstens tien Europese landen voor deze herdenking. In Nieuw-Zeeland nam de dochter van Fernando Pereira, het dodelijke slachtoffer van de bomaanslag op de Rainbow Warrior, deel aan de herdenkingsplechtigheid.

Kortom, Greenpeace blijft overtuigd campagne voeren tegen nucleaire wapens, zoals bleek uit onze deelname aan de Bomspotting-acties aan de NAVO, SHAPE en in Kleine Brogel in april 2005. De slachtoffers van Hiroshima en Nagasaki vormen een blijvende getuigenis: kernwapens zijn onaanvaardbaar.

Peter De Smet
Directeur

[INTERNATIONAAL]

3 **Blik op de wereld**

In vogelvlucht een kijk op acties in alle hoeken van de wereld, van Rusland over Indonesië tot in Oostenrijk. Van sensibilisatie voor een beter leefmilieu gesproken!

4-5 **Acties, resultaten, oplossingen**

In Groenland bewegen de gletsjers altijd maar sneller. De klimaatverandering laat zich meer en meer voelen, overal ter wereld.

6-7 **Biodiversiteit**

Een mobilisatie zonder voorgaande bezorgt de walvissen op zijn minst nog wat respijt.

8 **Bossen**

Interview met Wangari Maathai, Nobelprijswinnaar voor de Vrede. Meer dan ooit vecht ze voor het behoud van de laatste oerbossen op aarde.

[IN BELGIË]

9-11 **Klimaat**

Het klimaat staat onder hoogspanning. Hoog tijd om steenkool de rug toe te keren en te kiezen voor schone elektriciteit!

11-12 **Ggo**

Koeien voederen zonder (ggo)-soja? Het is mogelijk!

13-14 **Giftige stoffen**

Acties bij Bayer en BASF sporen de twee chemiereuzen aan om werk te maken van veiliger alternatieven.

15-16 **Greenpeace en u!**

U hebt kinderen? Kies dan voor een familielidmaatschap! Plus: een nieuwe brochure van Greenpeace over testamenten en schenkingen...

[DOSSIER]

Sinds 1971 al spreekt Greenpeace zich uit voor kernontwapening. Vandaag zijn minstens negen landen in het bezit van nucleaire wapens en gaat de proliferatie sluipend voort. Maar meer dan ooit wil Greenpeace de kernbommen de wereld uit.

GREENPEACE

Greenpeace magazine wordt gemaakt voor de sympathisanten van Greenpeace in België, Luxemburg, Frankrijk en Zwitserland.

Redactie en vertaling: Eddy De Neef, Frederika Hostens, Stef Van den Eynde en Caroline Veter.

Werken mee aan dit nummer: Peter De Smet, Fawaz Al Bitar, Jean-François Fauconnier, Tania Guy, Karen Janssens, Elysabeth Loos, Bart Libaut, Petra Matthes, Pierre Schurmans, Karen Simal, Clément tolusso, Wendel Trio, Filip Verbelen, Greenpeace Communications.

Greenpeace is een internationale drukingsgroep die ijvert voor de bescherming van het ecosysteem aarde.

We zijn politiek volledig onafhankelijk en halen onze financiële middelen enkel uit giften van onze sympathisanten en de verkoop van goederen.

Onze campagnes zijn altijd geweldloos.

Verantwoordelijke uitgever: Guy Lauwers, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel. Tel. (02) 274 02 00.

Foto Cover: © Greenpeace/Aerts
Concept: Griet Wittoek
Fotografie en druk: Massoz

Gedrukt op Cyclus Print, 100 % gerecycleerd, niet chloorgebleekt papier.

Australië. Tijdens een pas beëindigde tournee van zes weken met de Rainbow Warrior, wilde Greenpeace het land aanmoedigen hernieuwbare energiebronnen te ontwikkelen en zijn steenkooluitvoer stop te zetten. Tijdens de tournee vond trouwens een actie plaats bij de Hazelwood-centrale in de staat Victoria. Die steenkoolcentrale behoort tot de meest vervuilende ter wereld en zou dit jaar zijn deuren moeten sluiten. Maar tot nu toe bleef die belofte dode letter...

Rusland. Greenpeace-activisten uit Rusland en Zwitserland hebben een groot kamp opgericht in de regio Irkoetsk nabij het Baikalmeer. Ze willen er de plaatselijke bevolking vertrouwd maken met moderne, energiebesparende technologieën. De activisten hebben bijvoorbeeld de warmte-isolatie in een streekschooltje verbeterd. In de winter daalt de temperatuur er in de klassen vaak tot 10°C. Volgens een eerste raming zou de school jaarlijks 20% steenkool besparen.

Israël. Een recente Greenpeace-studie heeft uitwezen dat dit land enorm veel mogelijkheden heeft voor zonne-energie. Op termijn kunen via deze energiebron duizenden jobs worden gecreëerd en aan-

zienlijke winsten geboekt. En het milieu zou er ook bij winnen. De Israëlische regering heeft zich er al toe verbonden tegen 2016 5% van zijn totale elektriciteitsproductie op te wekken via hernieuwbare energie. Waarom blijft de concrete verwezenlijking ervan dan zo lang op zich wachten?

Indonesië. Greenpeace heeft de regering ertoe aangepord een moratorium in te stellen op nieuwe bosconcessies in Sumatra en Kalimantan, zowel voor de industriële houtkap als voor de aanleg van uitgestrekte oliepalmlantages. Voor Greenpeace is dit een essentiële stap om de vernieling van de bossen een halt toe te roepen en de bosbranden tegen te gaan, die al te vaak in de kapconcessies beginnen.

Oost-Europa. Net zoals in Australië heeft Greenpeace een rondreis gemaakt in Hongarije, Kroatië en Servië-Montenegro om er de bevolking te wijzen op de noodzaak van hernieuwbare energie. Die energie blijft essentieel in de strijd tegen de klimaatverandering.

Oostenrijk. Het bedrijf NÖM, de tweede grootste melkproducent van het land, zal in de toekomst alleen nog melk verwerken van dieren die zonder ggo's zijn gevoederd. Een schitterende overwinning als men weet dat NÖM ongeveer 300 miljoen liter melk per jaar verwerkt.

Australië. Greenpeace heeft actie gevoerd bij de hoofdzetel van Bayer Crop Science om te protesteren tegen het transgene koolzaad van dit bedrijf in een levering voor Japan. Australische boeren vrezen vandaag voor hun afzet, omdat heel wat landen alleen nog ggo-vrije voedingsmiddelen aanvaarden.

China. Ondanks een EU-verbod blijft Europa zijn gevaarlijk afval, waaronder elektronisch afval - bijvoorbeeld onze afgedankte computers - naar China uitvoeren. Een Greenpeace-studie ter plaatse toont aan dat de arbeiders op de slooterreinen ontoelaatbaar vaak blootstaan aan zware metalen.

De duistere wateren van de Atlantische Oceaan

Augustus 2005. De Esperanza vaart rond op volle zee in het noordwesten van de Atlantische Oceaan. Greenpeace wil zo de aandacht vestigen op de grote trawlers of sleepnetvisserij die er de oceaanbodem leegplunderen en daarbij de overlevingskansen van heel wat vissen ernstig in gevaar brengen. Greenpeace heeft de Organisatie van de Visserij in de noordwestelijke Atlantische Oceaan (NAFO) opgeroepen onmiddellijk een moratorium in te stellen op het vissen met trawlers op volle zee. Pas dan kunnen de kwetsbare gebieden met hun unieke biodiversiteit worden geïdentificeerd en beschermd. Vandaag is de toestand in die koude wateren rampzalig: de enorm grote visnetten van de industriële trawlers vegen de zeebodem letterlijk leeg, soms tot op dieptes van 650 meter. Alles wordt daarbij op hun doortocht vernield. De trawlers zijn net varende stadjes. Ze zijn 24 uur per dag operationeel en de vissen hebben dus maar weinig kans om te ontsnappen. In dit gebied van de NAFO zijn er geen vangstquota vastgelegd. De landen die in dit gebied vissen, mogen alleen maar een beperkt aantal dagen met een beperkt aantal trawlers vissen. De vissers zelf stellen trouwens steeds vaker vast dat de bovengehaalde vissen kleiner zijn. Ze worden immers steeds meer gevangen vóór ze volwassen zijn.

Bescherm... beschermde gebieden

Augustus 2005. In de Altamira-regio in de Braziliaanse staat Pará blokkeren Greenpeace-activisten een weg die illegaal over een afstand van 135 km door een beschermd gebied van 712.000 hectaren werd aangelegd. Die weg wordt vooral gebruikt door bosbouwbedrijven die de bossen in dit beschermd gebied illegaal exploiteren. Jammer genoeg is dit een typisch voorbeeld van wat er zich in het Amazonebekken afspeelt: de beschermde bosgebieden zijn alleen maar op papier beschermd. Greenpeace heeft de recente en illegale ontbossing in de beschermde gebieden aangetoond door er over te vliegen en foto's van de catastrofe te nemen. Greenpeace is uiteraard blij met de oprichting van de beschermde gebieden, maar vindt het wel spijtig dat Brazilië niet genoeg financiële middelen en mensen ter beschikking heeft om de bescherming daadwerkelijk te garanderen.

CRIME

© GREENPEACE / MORGAN

© GREENPEACE / MORGAN

De gletsjers in Groenland bewegen te snel

In de meest afgelegen gebieden van onze planeet, waar de rechtstreekse invloed van de mens nog miniem is, probeert Greenpeace bewijzen te verzamelen voor de ingrijpende verschijnselen die de klimaatverandering met zich meebrengt. In het verleden toonden we al spectaculaire beelden van de verwoestijning in Mongolië en van het verbleken van de koralen in de oceanen. En we legden het smelten van de gletsjers in Zuid-Amerika en Afrika vast op de gevoelige plaat. Deze zomer trok Greenpeace naar Groenland, waar, net zoals elders, de gletsjers aantonen dat het evenwicht ernstig verstoord is. Aan boord van het Greenpeace-schip de *Arctic Sunrise* bevonden zich onafhankelijke wetenschappers van het Instituut voor Klimaatverandering van de Universiteit van Maine (VS). Hun waarnemingen zijn verontrustend: het ijs van de Kangerdlugssuaq-gletsjer aan de oostkust van Groenland beweegt zich met een snelheid van bijna 14 km per jaar! De wetenschappers vergeleken hun resultaten met metingen die in 1988 via satellietbeelden zijn uitgevoerd: toen bedroeg de snelheid 5 km per jaar! Door zijn grotere snelheid brengt de gletsjer het ijs van de ijskap aan de Noordpool steeds sneller naar zee. Hierdoor belanden meer ijsbergen in het water, wat het zeeniveau doet stijgen. Naarmate de opwarming van de aarde zich noordwaarts verplaatst, zouden de andere Groenlandse gletsjers zich

ook wel eens zo snel kunnen verplaatsen als de Kangerdlugssuaq-gletsjer, wat het zeeniveau nog meer zou doen stijgen. De verschijnselen op Groenland zijn eens te meer een waarschuwing: er zijn dringend drastische maatregelen nodig om de uitstoot van broeikasgassen te doen dalen. Alleen zo kunnen nog dramatischer gevolgen voor de aarde en haar bewoners worden voorkomen.

En als dessert een genetisch gemanipuleerde papaya!?

Juli 2005. In Bangkok (Thailand) kieperen Greenpeace-activisten duizenden papaya's uit voor de kantoren van het ministerie van Landbouw. Met hun actie willen ze protesteren tegen de besmetting door ggo's van deze fruitsoort. De oorsprong van de besmetting kon worden getraceerd tot bij een onderzoekscentrum in de regio Khon Kaen. Sindsdien hebben labotests de besmetting van papaya's door ggo's in de noordelijke en oostelijke provincies van Thailand bevestigd. Officiële documenten hebben bovendien uitgewezen dat genetisch gemanipuleerde papayazaden misschien wel aan 2.600 landbouwbedrijven in de 34 Thaise provincies zijn verkocht. Het probleem is waarschijnlijk nog groter. Papaya's worden in Thailand zelf dagelijks gegeten, maar ze worden ook uitgevoerd naar andere Aziatische landen, zoals Japan en China, en naar Europese landen zoals Frankrijk, België en Zwitserland. De kans is groot dat we al transgene papaya's eten, hoewel de Europese Unie de invoer van zulke producten formeel verbiedt. Dit voorbeeld toont aan hoe makkelijk gewassen met ggo's kunnen worden besmet en vooral dat zo'n besmetting onomkeerbaar is. Want eenmaal ggo's zich in het milieu hebben verspreid, kan men ze moeilijk terug naar het labo brengen!

GREENPEACE / VINAI DITHAVORN

Ongeëvenaard verzet tegen walvisjacht

Greenpeace boekte een overwinning in Zuid-Korea, waar in juni de jaarvergadering van de Internationale Walviscommissie (IWC) plaatsvond. Sommige walvisjagende landen, Japan op kop, hadden erop gewed dat het verbod op de walvisjacht zou worden ingetrokken. Maar dat is niet gebeurd. Het wereldwijde verzet tegen de walvisjacht heeft het gehaald van de weinig scrupuleuze praktijken van het land van de rijzende zon.

Even terug in de tijd: in 2005 vindt de vergadering van de Internationale Walviscommissie plaats in Ulsan, Zuid-Korea. De toekomst van de walvissen berust bij dit land. Traditiegetrouw overweegt Zuid-Korea namelijk om zich opnieuw aan de zijde van de walvisjagende landen te scharen. Officieel bestaat de walvisjacht niet in dit land. Maar als een walvis per ongeluk door een vissersboot wordt gevangen, mag die wel worden verkocht... tegen een hoge prijs uiteraard. Wellicht is het daarom geen toeval dat in Zuid-Korea het aantal per ongeluk gevangen walvissen – gemiddeld een honderdtal per jaar – hoger ligt dan elders. Bovendien wil Zuid-Korea een fabriek voor de verwerking van walvisvlees in de stad Ulsan bouwen, die bekend staat om zijn restaurants waar men walvisvlees kan eten. Al die projecten wijzen erop dat het land graag opnieuw op walvisjacht wil gaan.

Als Zuid-Korea tijdens de bijeenkomst van de IWC stemt voor een herneming van de walvisjacht, ziet het er beroerd uit voor de walvissen. Daarom vindt Greenpeace dat er dringend druk moet worden uitgeoefend op het land.

Lokale bevolking van Ulsan overtuigen...

Daarom ging het Greenpeace-schip, de Rainbow Warrior, voor anker in de haven van Ulsan. Gedurende weken bleven er activisten kamperen in een soort container, net op de plek waar de stad van plan is zijn walvisfabriek te bouwen.

In het begin verloopt het contact met de plaatselijke bevolking op zijn zachtst gezegd stroef. De politie overweegt zelfs de activisten met geweld te ontruimen. Deze traditionele walvisstad kan hun aanwezigheid maar moeilijk aanvaarden. Maar wat later, eerst nog schuchter en dan meer uitgesproken, verbeteren de contacten. De activisten leggen de bewoners uit dat ze er geen enkel belang bij hebben een walvisfabriek te bouwen. Zij geloven dat hierdoor de regionale

Het Greenpeace-team is maandenlang in de Zuid-Koreaanse stad Ulsan op post gebleven. De aanhouder wint: de inwoners van de stad Ulsan gaan uiteindelijk hun fabriek voor de verwerking van walvisvlees niet bouwen!

© GREENPEACE/ANTALIE NIEHUNG

Zuid-Koreanen zijn gek op walvisvlees. Heel wat restaurants en snackbars hebben het op het menu staan.

economie zal worden aangezwengeld. Greenpeace meent dat de economie pas vooruit zal gaan, wanneer het walvis-toerisme wordt gestimuleerd en niet de walvisjacht.

Na weken van onderhandelingen komt er totaal onverwacht een kentering. Op de vooravond van de openingszitting van de IWC vernemen de activisten dat de stad Ulsan de moedige beslissing heeft genomen de fabriek niet te bouwen! Bovendien beginnen zelfs de hardnekkigste voorstanders van de walvisjacht de Greenpeace-aanwezigheid te accepteren.

Een ware golf van solidariteit

Terzelfdertijd spoorden we onze leden in de hele wereld aan deel te nemen aan een virtuele betoging: wij vroegen hen een foto van zichzelf te nemen met een boodschap in de hand die hun verzet tegen de herneming van de walvisjacht in de verf

zette. Vanuit de hele wereld stroomden foto's toe. In totaal gaven meer dan 60.000 leden uit 122 landen gehoor aan onze oproep.

Op 19 juni 2005 speelt zich een ongevoont spektakel af aan de buitenkant van het gebouw waar de afgevaardigden van de IWC vergaderen. Tijdens een grote diashow zien de voorbijgangers één na één de foto's van de duizenden mensen die deelnemen aan de virtuele betoging geprojecteerd. Op de achtergrond horen ze het gezang van walvissen, wat een unieke echo teweegbrengt. De IWC-afgevaardigden kunnen onmogelijk doof blijven voor dit gebeuren. We hebben heel duidelijk het internationale protest gevisualiseerd voor de mannen en vrouwen die op datzelfde ogenblik beslissen over het lot van de walvissen. Ze weten nu dat de hele wereld hen in de gaten houdt.

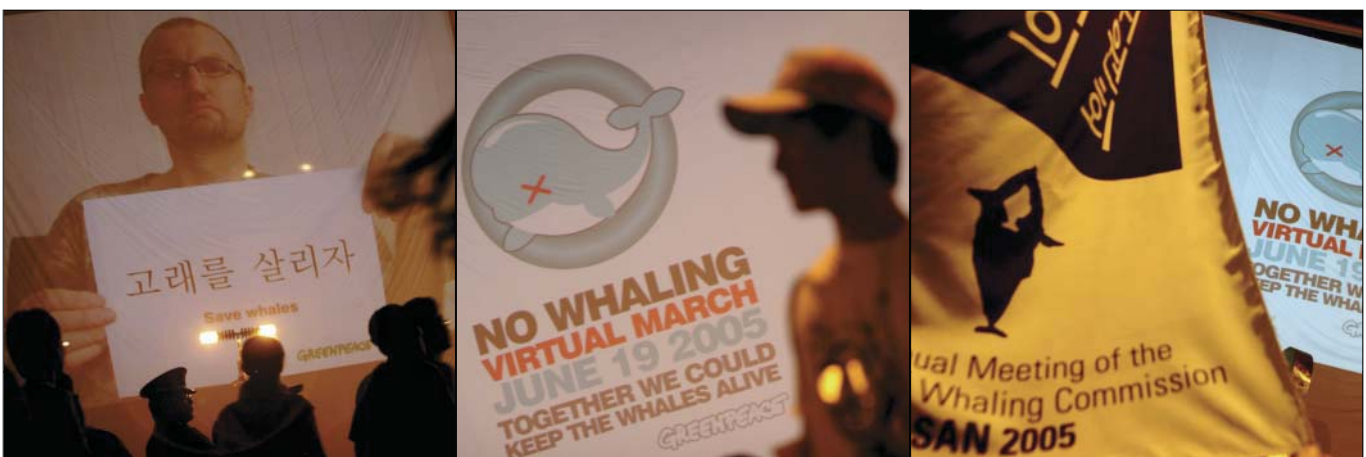
Is de stemming van de IWC een prachtige overwinning of een druppel in de oceaan?

Er bestaat al een moratorium op de walvisjacht dat stand houdt, ondanks de manoeuvres van de walvisjagende landen. Toch blijven walvissen zowat overal in de wereld gegeerd. Landen zoals Noorwegen, Japan en IJsland jagen nog steeds op vinvissen en dwergvinvissen, waarvan ze er jaarlijks zowat 1.550 doden. In afwachting van de opheffing van het moratorium, waarvoor ze zich grote inspanningen getroosten, willen die landen zelfs meer en andere walvissen doden. Vandaag worden heel wat walvispopulaties met uitsterven bedreigd. De walvisjagende landen zeggen dat ze walvissen doden voor 'wetenschappelijke doeleinden'. Maar dat is larie. De werkelijkheid ziet er helemaal anders uit...

Onze inspanningen worden beloond

Dit ongeëvenaarde verzet werpt vruchten af. Zuid-Korea, dat zich traditioneel aan de zijde van de walvisjagende landen schaarde, heeft zich bij de stemming onthouden. Goed nieuws voor de walvissen en een prachtige stap voorwaarts voor Greenpeace en haar duizenden leden in de hele wereld. De beslissing om de commerciële walvisjacht te verbieden wordt dus niet herroepen.

Caroline Veter

© GREENPEACE / J. SUTTON-HUBBERT 2005

Duizenden onder u hebben onze oproep voor een virtuele betoging voor de walvissen beantwoord. En ons verzet heeft resultaten opgeleverd.

Ontmoeting tussen Greenpeace en Wangari Maathai. Beide maken zich zorgen over de laatste oerbossen op aarde.

Wangari Maathai: “Sterke civiele maatschappij is nodig om invloed uit te oefenen”

Mei 2005. Tijdens een kort verblijf in Zweden praat Wangari Maathai, de Nobelprijswinnaar voor de Vrede van 2004, met een Greenpeace-delegatie over haar visie op de problematiek van de bossen in het Congobekken. Een verslag van Jan Isakson, de persverantwoordelijke van Greenpeace in Scandinavië.

Hoe kunnen we de bevolking in de bossen van Centraal-Afrika helpen?

Wangari Maathai: “We moeten ter plaatse gaan en hen een steuntje in de rug geven. Zij voelen zich immers uit evenwicht gebracht, zij zijn het slachtoffer van de vernieling van en de schade aan de bossen. Wij, uit andere landen of regio's, kunnen hen daarbij helpen. Maar als er ter plaatse geen sterke civiele maatschappij bestaat, kan men moeilijk invloed uitoefenen. De burgers moeten zelf beseffen waarom de bescherming van de bossen zo belangrijk is. Ze moeten zich kunnen engageren en met hun leiders en regeringen praten. Wanneer pyg-

meeën, of andere mensen van de plaatselijke gemeenschappen die in de bossen wonen, zich tot hun leiders of internationale leiders richten, bereiken ze vaak meer dan anderen die in hun naam spreken.”

Ziet u samenwerking met Greenpeace mogelijk?

“We zijn officieel geen partners, maar we werken al op verscheidene manieren samen. Ik heb me altijd sterk met Greenpeace verbonden gevoeld, want we maken ons om dezelfde zaken zorgen. De meesten onder ons zien Greenpeace-activisten hun leven riskeren op volle zee om er de vervuiling een halt toe te roepen, maar weinig mensen beseffen dat jullie je ook inzetten voor de bossen en voor vele andere zaken. Ik hoop dat we onze energie en onze middelen kunnen bundelen om het ecosysteem van de bossen in het Congobekken te redden. Greenpeace vestigt op een doeltreffende manier de aandacht op een gevaar, informeert de hele wereld erover en organiseert het verzet ertegen. Ik denk dat we kunnen gebruik maken van het enthousiasme en de vastbeslotenheid waarmee jullie die problemen tonen aan de hele wereld, en dan vooral aan de politieke besluitvormers. Het is belangrijk ook andere organisaties te ontmoeten die zich inzetten voor de bossen,

zoals de Rainforest Foundation of de Greenbelt Movement.”

Koestert u nog hoop voor de bossen in Centraal-Afrika?

“De (illegale) houtkap is de grootste bedreiging voor dit ecosysteem. De plaatselijke gemeenschappen, vooral die midden in de bossen, zijn uit evenwicht gebracht. Maar er is hoop. De elf staatshoofden van het Congobekken hebben hun verantwoordelijkheid genomen en hulp gevraagd om de bossen niet alleen voor henzelf, maar voor de hele wereld te redden.

Ik denk dat als we onze krachten kunnen bundelen, we de oprichting van een fonds voor de bossen kunnen goedkeuren. De staatshoofden stellen voor dat dit fonds gedeeltelijk wordt gefinancierd door een omzetting van hun schulden. Een onafhankelijke instelling, waarin regeringsafgevaardigden maar ook leden van de civiele maatschappij zetelen, dient dit fonds te beheren. En volgens mij kan een organisatie zoals Greenpeace heel wat bijdragen tot deze campagne. Namelijk door de leiders van de G8 ervan te overtuigen dat dit een dringende zaak is, niet alleen voor het behoud van de biodiversiteit, maar ook voor de stabilisatie van het klimaat.”

Klimaat onder hoogspanning? Kiezen voor schone elektriciteit!

De zomer van 2005 loopt op zijn einde. Hier en daar heeft men de alarmbel geluid: bij ons wegens een gebrek aan regen in juni en een mogelijke mindere oogst aan graan- gewassen; in landen zoals Spanje en Portugal wegens historische droogtes en in de Alpenregio wegens al te overvloedige regenval en dus dramatische overstromingen. Het klimaat toont alweer zijn grillen. Nu mogen we niet al te lichtvaardig alarm slaan, maar deze weersverschijnselen zijn toch een indicatie van wat ons nog te wachten staat als we de uitstoot van broeikasgassen niet drastisch verminderen. Greenpeace heeft aan de kaak gesteld dat er in België nog zeven steenkoolcentrales functioneren, die beter kunnen worden gesloten. Samen zijn ze verantwoordelijk voor maar liefst 10% van onze totale CO₂-uitstoot. We gaan samen met Jean-Francois Fauconnier, klimaatcampaigner van Greenpeace België, op tocht door *Absurdistan*.

Een luchtballon vliegt over het dorpje Roux in de streek van Charleroi. Hiermee wil Greenpeace de aandacht vestigen op de tonnen CO₂ die de elektriciteitscentrale van Amercoeur de lucht injaagt. Een land dat het Kyoto-protocol heeft geratificeerd en zijn jaarlijkse CO₂-uitstoot met ongeveer 11 miljoen ton moet verminderen, zou een vervuilende energiebron als steenkool beter definitief de rug toekeren.

Je hebt verscheidene acties op touw gezet voor de sluiting van de Belgische steenkoolcentrales. Maar hebben we die centrales niet nodig?

Jean-François Fauconnier: "Dat wil men ons doen geloven, ja. Onze regering weigert te erkennen dat het mogelijk is om iets te doen aan de vraag naar elektriciteit. We hebben dat trouwens bewezen door het studiebureau *e-ster* de opdracht te geven na te gaan wat er aan energie-efficiëntie in België mogelijk is

op korte termijn. Volgens die studie ⁽¹⁾ kunnen we ons elektriciteitsverbruik op twee jaar tijd wel met 12% verminderen! En met 30% in tien jaar... Als je ziet welke milieuschade de elektriciteitsproductie nu veroorzaakt, lijkt het ons de moeite waard om voluit te gaan voor meer energie-efficiëntie."

We kunnen de steenkoolcentrales dus sluiten zonder in te boeten aan comfort?

"De cijfers spreken voor zich. Op twee

jaar tijd kan men via energie-efficiënte maatregelen in privé-woningen en in overheids- en bedrijfsgebouwen, zoveel elektriciteit uitsparen als 2,3 miljoen gezinnen samen jaarlijks verbruiken. We hoeven dus niet bang te zijn om de steenkoolcentrales te sluiten waar we deze zomer actie voerden, namelijk in Mol en Amercoeur. We mogen niet vergeten dat deze verouderde steenkoolcentrales al dicht hadden moeten zijn. Ze hebben hun tijd gehad. Het is daar-

entegen hoog tijd om elektriciteit op duurzame wijze op te wekken.”

Men praat steeds vaker over biomassa. Is elektriciteitsopwekking op basis van olijfpitten- of koffiëafval dan geen goed idee?

“We mogen niet in de val trappen die een grote elektriciteitsproducent zoals Electrabel voor ons spant. Het klopt dat in Mol een klein deel van de brandstof uit biomassa bestaat. Ook voor de centrale van Amercoeur is een milieuvergunning afgeleverd voor de verbranding van biomassa. Maar laat ons ernstig blijven: waarom deze hernieuwbare grondstoffen verspillen in hogedrukpannen uit de jaren 60, waarvan het rendement niet meer dan 40% bedraagt? Het is ver-

Steenkool staat op de zwarte lijst

7 centrales in België

8.684 GWh (2004)

11% van de elektriciteitsproductie (2004)

12,8 miljoen ton CO₂,
of 10% van onze uitstoot (2001)

© GREENPEACE/ARTS

© GREENPEACE/ARTS

Electrabel verkiest te vervuilen

Greenpeace heeft de elektriciteitscentrales van Mol en Amercoeur (bij Charleroi) aangepakt en er de transportbanden voor steenkool geblokkeerd. We zijn ook naar de hoofdzetel van Electrabel getrokken. Dat elektriciteitsbedrijf is verantwoordelijk voor een dubbele vervuiling. Enerzijds is het eigenaar van de zeven steenkoolcentrales die ca. 10% van onze CO₂-uitstoot veroorzaken. Anderzijds wil het bedrijf ook zijn kernreactoren niet opgeven en weigert het voluit de kaart te trekken van schone en hernieuwbare technologieën. Ondanks de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt zit Electrabel in België nog steeds in een comfortabele monopoliepositie. Maar in ons land wordt 11% van de elektriciteit opgewekt op basis van steenkool en meer dan 50% op basis van kernenergie. Een groot deel van de elektriciteit die wij verbruiken, wordt dus op milieuonvriendelijke- en niet-duurzame wijze opgewekt. Het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in de Belgische elektriciteitsproductie bedraagt amper 0,6%. Daar hebben de Greenpeace-activisten bij hun actie het bedrijf fíntjes op gewezen. Enkele maanden geleden had Electrabel immers doodleuk de verdiensten van zijn *groene* product aangeprezen.

standiger om biomassa te gebruiken in warmtekrachtkoppelingcentrales met een aanzienlijk hoger rendement.”

Hoe zie jij de toekomst van onze elektriciteitsproductie?

“Laten we in de eerste plaats minder elektriciteit verspillen. En laten we tegelijkertijd elektriciteit op een schone manier opwekken, zonder gebruik te maken van vervuilende brandstoffen zoals steenkool of kernenergie. Want we blijven ons zorgen maken over de netelige erfenis van deze laatste energiebron, namelijk het kernafval. De Belgische kerncentrales draaien al decennia lang, maar er is nog altijd geen enkele aanvaardbare oplossing gevonden voor het hoogradioactief afval. Terwijl er om de nodige elektriciteit op te wekken beloftevolle hernieuwbare technologieën bestaan, die hun hoogtepunt nog niet hebben bereikt.

Wanneer zie je dat gebeuren?

“Momenteel worden aanzienlijke sommen geïnvesteerd in warmtekrachtkoppeling – een combinatie van warmte- en elektriciteitsopwekking – en windenergie. We vermelden hier bijvoorbeeld het offshore windmolenpark van C-Power dat goed is voor 216 tot 300 MW. En de recente aankondiging van het Eldepasco-consortium dat tegen 2009 in de Noordzee een tweede windmolenpark van 150 MW wil bouwen. We kunnen dus gerust snel de steenkoolcentrales en de eerste kernreactoren sluiten.”

⁽¹⁾ Potential of short-term energy efficiency and energy saving measures in Belgium; W. De Groot, e-ster, mei 2005. Te bekijken in het Engels op de website www.greenpeace.be.

Steenkool is een bijzonder vervuilende fossiele brandstof: per eenheid opgewekte energie komt er 31% meer koolstof vrij dan bij stookolie en 92% meer dan bij aardgas.

Het lijkt er nochtans op dat we stil blijven staan.

“Het klopt dat er in België geen gebrek is aan nietsdoen. Onze politici zijn bang om vooruit te gaan en de industriële rusten op hun lauweren. Electrabel blijft in steenkool investeren en het is maar de vraag of dat zal verbeteren nu de elektriciteitsproducent in Franse Suez-

⁽²⁾ idem ⁽¹⁾.

Schakel het rode lampje uit en kies voor groene energie

Het rapport ⁽²⁾ dat Greenpeace bij het studiebureau e-ster bestelde, brengt in herinnering dat het best mogelijk is om minder elektriciteit te verspillen. Waar wachten we op om dat in de praktijk te brengen?

Het is hoog tijd om elektrische boilers en ijskasten zonder A+ of A++-etiket te stigmatiseren. En onze huishoudtoestellen niet langer in de wachtstand te laten staan. Inderdaad, het volstaat niet om uw DVD-speler na gebruik uit te schakelen. Let er ook op dat het toestel niet in de wachtstand staat. Door een groter gebruik van elektrische apparaten zoals computers, spelconsoles, printers, scanners en fotokopieertoestellen (...) stijgt de elektriciteitsvraag. Aangezien die toestellen zelden helemaal zijn uitgeschakeld, verbruiken ze ook elek-

tricititeit wanneer we ze helemaal niet nodig hebben...

Men kan ze wel volledig uitschakelen via een verlengsnoer met een schakelaar. U drukt op de ‘rode knop’ en het onzichtbare verbruik van uw luidsprekers, joysticks en webcams stopt. De auteur van het rapport, Wim De Groote, schat dat dankzij al die kleine gestes we jaarlijks makkelijk 1,12 TWh kunnen besparen, of meer elektriciteit dan een steenkoolcentrale opwekt zoals die van Mol. De beste elektriciteit, namelijk diegene die we niet verbruiken, is ook de goedkoopste. Als we niet alleen bij ons thuis, maar ook op kantoor en in openbare- en bedrijfsgebouwen op grote schaal elektriciteit besparen, zal ons dat een aardige stuiver opleveren!

handen komt. Nochtans komt bij verbranding van die brandstof niet alleen CO₂ vrij, maar ook andere schadelijke

gassen zoals stikstofoxiden (Nox), dat de grondstof is voor ozon.”

Elysabeth Loos

BIODIVERSITEIT

Gij zult uw koe zonder soja voederen...

Onze activisten sluiten de toegang tot Campina af met stobalen.

In juni stonden ggo's weer in het middelpunt van de belangstelling. Voor onze ggo-campagne was het dus een drukke maand. Op 7 juni organiseerden we een persconferentie in een boerderij om aan te tonen dat koeien ook zonder genetisch gemanipuleerde soja kunnen worden gevoederd. Op 14 juni sloten ze de toegang tot de kantoren van het bedrijf Campina in Aalter af. Hiermee wilden ze aan de kaak stellen dat dit zuivelbedrijf weigert zijn leveranciers te vragen geen veevoeder met ggo's te gebruiken. En ten slotte, op zaterdag 18 juni, een drukke winkeldag, verwijderden activisten de producten van het merk Campina uit de rekken van bepaalde supermarkten. Hun boodschap aan de consument? Wie Campina-producten koopt, moedigt ongewild de productie van ggo's aan.

Hier bij ons worden koeien gevoederd met een mengsel van gras, maïs en soja. De soja komt uit Zuid-Amerika, vooral Argentinië en Brazilië. De laatste jaren zijn daar miljoenen hectaren ontbost om plaats te ruimen voor enorm grote velden met soja die bestemd is voor de uitvoer. De productie is nog nooit zo groot geweest, maar de bevolking deelt niet in de winst en leeft in armoede. Argentinië heeft namelijk zwaar gewed op de teelt van genetisch gemanipuleerde sojabonen (Roundup Ready-bonen) in combinatie met het pesticide Roundup Ready, wat neerkomt op een monocultuur. Dit ondermijnt de Argentijnse landbouw en economie. Het land stevent regelrecht op een sociale en economische ramp af. Brazilië loopt trouwens een gelijkaardig risico.

De transgene soja leidt tot sociale miserie en milieuschade – waaronder een toename van het pesticidegebruik en meer plantziektes – en steekt dan de Atlantische Oceaan over om de Europese veestapel te voederen. De logica hiervan is ver te zoeken.

Duurzame oplossing

Het kan nochtans beter, veel beter zelfs. Een recente studie ⁽¹⁾ toont aan dat het mogelijk is om koeien op een ande-

re manier te voederen. Een oplossing bestaat erin alleen nog ggo-vrije soja te gebruiken. Zo worden er allicht minder ggo's geteeld, maar het probleem van de enorme sojamonoculturen in Zuid-Amerika wordt er niet door opgelost.

Een andere, milieuvriendelijker, oplossing bestaat in de vervanging van soja door plaatselijke gewassen, vooral dan klaver. Onmogelijk, zegt u? Helemaal niet! Melkproducent Ronny Aerts heeft er zelf mee geëxperimenteerd: "Vier jaar geleden heb ik soja uit het voeder van de koeien verwijderd. (...) Zo is klaver de belangrijkste teelt van ons bedrijf geworden, met zeer goede resultaten. De

melkproductie is gestegen en de kosten zijn gedaald. Onze manier van voederen is duidelijk minder schadelijk voor het milieu. Industriële landbouw bewerkt dode akkers met chemische meststoffen. Maar een handvol goede grond moet miljoenen bacteriën bevatten. We leven immers van de grond."

Voor die landbouwer is het experiment geslaagd: het rendement van zijn boerderij neemt toe en de productiekosten dalen. Grote zuivelproducenten, zoals Campina, zijn op dit ogenblik minder enthousiast.

Karen Janssens

Samen ijveren voor een gezonde ggo-vrije voeding

Bij het vorige Greenpeace Magazine voegden we een petitie. Daarin eisen we dat - als eerste stap - producten die ggo's bevatten, zoals melk, een etiket opgeplakt krijgen. Alleen zo kan de consument een geïnformeerde keuze maken. Stuurde u de petitie ingevuld terug? Dank voor uw medewerking! Hangt de petitie nog aan uw prikbord? Het heeft nog altijd zin ze ons terug te bezorgen. Alle petitieën worden begin volgend jaar aan de Europese Commissie overhandigd. Vele lezers hebben ook 'geposeerd' met hun ijskast om te eisen dat alle voedingsmiddelen erin ggo-vrij zijn. Onze bonte verzameling foto's wordt alsmaar groter. U kunt ze bekijken op de website: www.greenpeace.org/belgium/nl/campaigns/genetische-manipulatie/wat-kun-jij-doen/friggo-vrij

Greenpeace vraagt Campina alleen melk te verkopen van koeien die ggo-vrij voeder kregen.

⁽¹⁾ Zuivere melk (twee delen), een Greenpeace-publicatie op basis van studies van Benbrook C., UGent, en Wim Govaerts, juni 2005.

Antwerpen, 25 mei 2005. Greenpeace roept Bayer op om minder giftige stoffen te produceren.

Giftige stoffen: wanneer neemt de chemische industrie haar verantwoordelijkheid?

In mei 2005 dringen Greenpeace-activisten twee Belgische productie-eenheden van chemische fabrieken binnen om een bijzonder geniepigere vorm van vervuiling aan de kaak te stellen. Op de BASF-site van Feluy beklommen ze een schoorsteen van wel 100 meter hoog. Daarmee roepen ze BASF op om de productie van ftalaten te stoppen en die giftige chemische stoffen te vervangen door veiliger alternatieven. Twee dagen later vindt een gelijkaardige actie plaats op de Antwerpse site van Bayer. Daar wordt gevaarlijk bisfenol-A geproduceerd.

De toxische stoffen worden vooral gebruikt in producten zoals speelgoed, vloerbedekking, meubelen, verven, parfums, textielproducten, cosmetica, sportschoenen, matrassen, gsm's, dvd-spelers, cd's en fopspenen. We treffen ze in steeds grotere hoeveelheden in ons lichaam aan. Het is ondertussen bewezen dat die stoffen mogelijk kankerverwekkend zijn en dat ze bijvoorbeeld onze hormoonhuishouding, ons immuunsysteem en ons zenuwstelsel kunnen verstoren en het risico op astma bij kinderen kunnen verhogen.

Voor heel wat gevaarlijke chemische stoffen bestaan er veiliger alternatieven. Verscheidene grote merken ⁽¹⁾ gebruiken die trouwens al (zie het vorige Greenpeace Magazine: *Modeshow voor gifrijke toekomst*). Waarom blijven BASF en Bayer

dan gevaarlijke stoffen produceren en proberen ze die niet te vervangen door minder schadelijke stoffen?

Bayer en BASF ontvluchten verantwoordelijkheid

De Greenpeace-acties bij Bayer en BASF gingen gepaard met heel duidelijke eisen: beide ondernemingen moeten zich ertoe verbinden veiliger stoffen te produceren en het principe van de vervanging van gevaarlijke chemische stoffen door minder schadelijke stoffen aannemen. Maar tot nu toe hebben de twee chemie-reuzen zich nog helemaal niet geëngageerd. BASF en Bayer weigeren om op een gezondheids- en milieuvriendelijkere manier te produceren. Het typeert niet alleen het onverantwoorde gedrag van heel wat chemische bedrijven, maar ook de angst om vooruit te gaan en

ten meer informatie verstrekken over de eigenschappen van hun producten, zodat correcter kan worden ingeschat of en hoe schadelijk ze zijn. U kunt ons daarbij helpen!

Fawaz Al Bitar

⁽¹⁾ Marie Cabanac for Ethic Wear, Ecover, H&M, Ikea, Lavera, M&S, Reebok, Sony en Sony Ericsson.

Wendel Trio, campagnedirecteur van Greenpeace België, probeerde aan Bayer en BASF een staal van zijn eigen bloed te overhandigen. Het is namelijk besmet met gevaarlijke stoffen die te vergelijken zijn met diegene die beide chemiereuzen zelf produceren. Maar zowel Bayer als BASF weigerden het staal...

Greenpeace dringt er vooral op aan dat schadelijke chemische stoffen worden vervangen door veiliger alternatieven.

zich te engageren voor de productie van minder vervuilende stoffen. Die bedrijven zijn bovendien hevig gekant tegen elke nieuwe wetgeving die een strengere reglementering in de Europese Unie (EU) wil introduceren.

REACH: de teerling is nog niet geworpen

De EU staat op het punt een chemische wetgeving aan te nemen die de naam REACH meekreeg. Die verplicht de producenten hun chemische pro-

ducten, vóór ze die op de markt mogen brengen, te laten registreren en de risico's ervan te laten evalueren. Er ontspint zich een krachtmeting tussen de chemische industrie, die vragende partij is om REACH af te zwakken, en Greenpeace, dat samen met talrijke andere organisaties streeft naar een wetgeving die mens en milieu beschermt. Het is bijvoorbeeld van essentieel belang dat in de wetgeving het vervangingsprincipe wordt opgenomen. Bovendien moeten op basis van de wetgeving de producen-

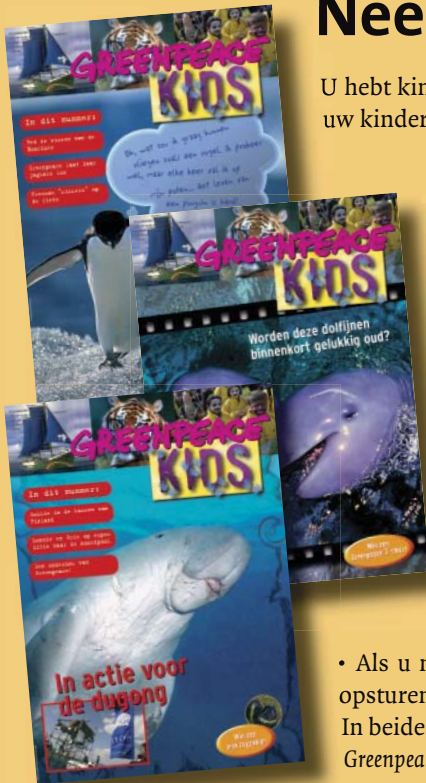
Neem deel aan onze briefkaartenactie!

In november en december stemmen het Europees Parlement en de Europese Raad over REACH. Greenpeace blijft tot op het einde druk uitoefenen op de EU-ministers en -parlementsleden om REACH te verbeteren. Bij dit magazine vindt u briefkaarten om naar parlementsleden te sturen die niet van plan lijken te stemmen voor een mens- en milieuvriendelijke wetgeving. Door ze zo'n kaart te sturen, vergemakkelijkt u ons werk.

Wenst u meer informatie over onze campagne of de wetgeving REACH? Bezoek dan onze website: <http://reachnl.greenpeace.be>.

U hebt kinderen? Neem dan een gezinslidmaatschap!

U hebt kinderen en wil ze van jongs af aan bewust maken van de milieuproblemen? En u wil graag dat uw kinderen alles te weten komen over wat Greenpeace effectief doet? Dan hebben wij een voorstel.

Vier keer per jaar publiceert Greenpeace namelijk een tijdschrift van acht pagina's voor jongeren tot vijftien jaar. Daarin komen Greenpeace-activisten uitgebreid aan het woord. In één van de laatste nummers deed bijvoorbeeld Emilie haar verhaal: een jonge Franse activiste die een tijdje midden in de Finse bossen heeft geleefd, om te proberen die bossen te redden. Of er was het verhaal van Richard. Die is kwaad, omdat in de Canadese bossen bosbouwbedrijven de leefomgeving van de dieren vernielen, waardoor die met uitsterven worden bedreigd.

Elk tijdschriftnummer bevat trouwens een dossier over een specifiek thema. Kinderen kunnen dit dossier gebruiken voor een spreekbeurt in de klas. Verder staan er ook spelletjes in – een mooie prijs winnen is altijd leuk – en reportages over milieubewuste scholen.

U wil dat uw kind Greenpeace Kids ontvangt?

Kies dan voor een gezinslidmaatschap van 10 euro per maand.

- Als u nu al 10 euro per maand stort, moet u alleen onze ledenadministratie bellen en die stuurt u de nodige documenten op om uw huidig lidmaatschap om te zetten in een gezinslidmaatschap.
 - Als u minder dan 10 euro per maand stort, zal onze ledenadministratie u de nodige documenten opsturen om uw huidig lidmaatschap om te zetten in een gezinslidmaatschap.
- In beide gevallen blijft u het volwassenentijdschrift ontvangen, maar om de drie maanden valt bij u ook *Greenpeace Kids* in de bus. Aarzel dus niet en bel 02 274 02 40.

Greenpeace steunen via een legaat of schenking

Hoe Greenpeace steunen via een legaat of een schenking? Waarom zou ik een testament opstellen? Hoeveel bedragen de successie- en schenkingsrechten?

Bij heel wat mensen komen deze vragen op, wanneer ze hun testament opstellen of een schenking willen doen. Daarom hebben we een nieuwe brochure *Testamenten en schenkingen* gepubliceerd. In het eerste deel trachten we een antwoord te geven op veel voorkomende vragen over testamenten en schenkingen. We hechten bijvoorbeeld bijzonder belang aan de duolegaten, een interessante formule die een aanzienlijke belastingbesparing met zich meebrengt. In het tweede deel geven we meer informatie over onze organisatie voor de lezers die ons nog niet zo goed kennen. We leggen onze werking en onze milieubeschermingscampagnes uit.

Als u geboeid bent door testamenten en schenkingen en u bent van plan Greenpeace op die manier te steunen, vraag dan vrijblijvend onze brochure aan door de antwoordstrook hieronder ingevuld terug te sturen.

A N T W O O R D S T R O O K

Ja, ik ontvang graag de brochure *Testamenten en schenkingen*.

Naam: _____

Voornaam: _____

Straat: _____

Nr: _____ Bus: _____

Postcode: _____ Gemeente: _____

Tel: _____

Geboortedatum: _____

Terugsturen naar: Greenpeace, t.a.v. Raf Drijvers, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel

Niets eenvoudiger dan Greenpeace helpen groeien

U weet het wel: uw steun is onontbeerlijk voor Greenpeace. Want het is dankzij de bijdrage van 110.000 leden in België en ongeveer 3 miljoen leden in de hele wereld dat we iets kunnen uitrichten. Maar uiteraard willen we als organisatie nog groeien. Hoe meer leden, hoe meer kans dat politici en industriëlen naar ons willen luisteren.

U kan ons daarbij op twee manieren helpen:

- Geef ons het adres door van iemand in uw kennissenkring die zich voor het milieu interesseert. Wij nemen dan via een mailing met deze mensen contact op en stellen onze organisatie aan hen voor. Vul eenvoudigweg het adres in op het bijgevoegd formulier en stuur het ons terug. Een klein gebaar met mogelijk grote gevolgen.
- Schenk iemand van uw keuze een Greenpeace-jaarlidmaatschap. U vult gewoon het bijgevoegd formulier in

en stort 30 euro op onze rekening. Dat bedrag geeft u trouwens ook recht op een fiscaal attest dat u automatisch wordt toegestuurd.

Wie van u dit cadeau heeft gekregen, ontvangt een Welkomspakket met meer informatie over het werk van Greenpeace. Hij of zij wordt ook regelmatig op de hoogte gehouden van de Greenpeace-campagnes via ons tijdschrift, ons jaarrapport en onze website.

Een origineel geschenk, vindt u niet... Waarop wacht u nog?

Neem zelf deel aan Greenpeace-acties!

Peter heeft zich van bij het beginezet tegen de verspreiding van genetisch gemanipuleerde organismen. Nu neemt hij deel aan de acties om te voorkomen dat ggo's in het milieu worden verspreid. Charlotte is meer dan ooit voor schone energie. Via de acties van Greenpeace probeert ze mee een einde te maken aan vervuillende energie en promoot ze milieuvriendelijke energiebronnen.

En u? Bent u bezorgd om het milieu? Wilt u op het terrein bijdragen aan de bescherming van het milieu voor de volgende generaties? Dan kunt u actievoerder worden bij Greenpeace.

Wat u zeker moet weten:

- Het gaat om een vrijwillig engagement
- Geweldloosheid, teamgeest en motivatie zijn van het grootste belang
- Veiligheid gaat voor alles
- Technische bagage (klimmen...) is een extra troef
- Een elementaire kennis van het Engels is noodzakelijk
- U kunt zich snel vrijmaken voor 2 tot 3 opeenvolgende werkdagen
- U bent minstens 18.

Bent u geïnteresseerd? Vul dan snel de antwoordcoupon in.

A N T W O O R D C O U P O N

☐ Ja, ik wil deelnemen aan de acties van Greenpeace:

Naam: _____ Voornaam: _____

Straat: _____ Bus: _____ Nr: _____

Postcode: _____ Gemeente: _____

Tel: _____ Geboortedatum: _____

E-mail: _____

Opsturen naar: Greenpeace, ter attentie van Isabelle Bollaert, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel

GREENPEACE

DOSSIER

Herfst 2005 • September - oktober - november

STOP
THE
BOMB
WE
CARE
TOO!

Greenpeace en kernontwapening

Zestig jaar geleden gooiden de VS een atoombom, eerst op Hiroshima, later op Nagasaki. Het was de eerste (en tot nu toe de laatste) keer dat kernbommen op stadscentra werden geworpen om te doden. Maar sindsdien is het aantal kernproeven wel sterk toegenomen.

Twintig jaar geleden testte Frankrijk zijn kernbommen op het Moruroa-atol in de Stille Oceaan. Het toonde daarbij niet het minste respect voor de plaatselijke bevolking die de rampzalige gevolgen van radioactiviteit op de gezondheid en het milieu (watervervuiling en besmetting van de vissen die het basisvoedsel zijn voor de bewoners) aan den lijve ondervond. Kernproeven zijn al enkele jaren geleden stopgezet, maar de kans bestaat dat ze worden hervat. Op verschillende manieren duurt de nucleaire proliferatie immers voort, van de VS tot Noord-Korea via Frankrijk.

In 1971 besloot een handjevol mensen zich te verzetten tegen de Amerikaanse kernproeven in het noorden van de Stille Oceaan. Meteen ook de start van Greenpeace. Ontwapening is sindsdien altijd al een belangrijke campagne van Greenpeace geweest. Vandaag meer dan ooit wil de organisatie kernbommen de wereld uit.

Een verhaal van meer dan 2.000 kernproeven

1985. Het vlaggenschip van Greenpeace, de *Rainbow Warrior*, voert een van zijn belangrijkste opdrachten uit, namelijk de evacuatie van de bewoners van het Rongelap-eiland. Tussen 1946 en 1958 hebben de VS 66 kernproeven uitgevoerd op het Bikini-atol in de Stille Oceaan, op 150 km van Rongelap. De bewoners van Rongelap hebben de effecten van die kernproeven aan den lijve ondervonden. Ze hebben te kampen met aangeboren misvormingen, kankers en andere ziektes die wijzen op een serieuze blootstelling aan radioactiviteit.

Nadat de bemanning zich heeft ontfemd over deze milieuvluchtelingen wendt ze de steven naar Nieuw-Zeeland om er proviand in te slaan voor een nieuwe reis naar Moruroa. De *Rainbow Warrior* zal deel uitmaken van een vredesvloot die Frankrijk probeert te beletten om ondergrondse kernproeven uit te voeren. De bemanning beseft dat ze zeer waarschijnlijk op

sterke weerstand van de Franse overheid zal stuiten. Maar niemand verwacht wat er werkelijk is gebeurd.

Het schip zal de reis naar Moruroa nooit maken. In de nacht van 10 op 11 juli doet de Franse geheime dienst de *Rainbow Warrior* zinken. De Franse regering wil namelijk verhinderen dat het schip naar het kernproevengebied vaart, wat de aandacht van de hele wereld zou hebben getrokken. Fernando Pereira, een bemanningslid en Greenpeace-fotograaf, verdrinkt wanneer hij probeert fotomateriaal uit zijn hut te redden. In de daaropvolgende weken stapelen de bewijzen tegen de Franse regering zich op. Onder internationale druk erkent ze uiteindelijk de feiten: het schip werd wel degelijk door de Franse geheime dienst gekelderd.

Enkele jaren later, in 1989, wordt een nieuwe *Rainbow Warrior* te water gelaten.

Hij zet de opdracht van zijn voorganger voort, namelijk voorkomen dat de Franse regering nog meer kernbommen laat ontploffen op Moruroa. Tweemaal zeilt het schip naar de regio: in 1992 om Frankrijk ertoe over te halen zich achter het kernproevenmoratorium te scharen, en in 1995, het jaar waarin president Chirac aan de macht komt en de kernproeven worden hernomen. Het verzet tegen de Franse kernproeven kent een nooit eerder geziene omvang. Frankrijk beslist in 1996 zijn kernproeven stop te zetten en het Moruroa-atol te verlaten.

Het Algemeen Kernstopverdrag

De vier andere officiële kernmogendheden – het Verenigd Koninkrijk, China, de VS en Rusland – zijn ook niet aan hun proefstuk toe. Denken we maar aan de kernproeven van de oude Sovjetunie op Nova Zembla in de Noordelijke IJszee of die van de VS in Nevada. In 1992 voeren de VS hun 1030ste en laatste kernproef

Herdenking in Parijs van de twintigste verjaardag van de aanslag op de Rainbow Warrior.

© GREENPEACE/MICHAEL AMENDOLA

Twintig jaar na datum laat Greenpeace Marelle Pereira, de dochter van de fotograaf die om het leven kwam bij de aanslag op de Rainbow Warrior, aan het woord. Zij kan het gebeurde niet vergeten.

Hoe sta je nu tegenover de geheim agenten en de Franse regering?

Marelle Pereira: "Dominique Prieur (een van de geheim agenten, nvdv.) heeft een boek geschreven. Daarin zegt ze dat ze niet akkoord ging met de opdrachten die ze moest uitvoeren. In dat geval had ze die kunnen weigeren. Mijn vader is uit Portugal gevlucht, omdat hij niet wilde gaan vechten in Angola. Hij heeft zijn verantwoordelijkheid genomen en heeft zijn land verlaten.

Ik ben nog altijd kwaad op Frankrijk. Ik kan niet aanvaarden dat dit land de Rainbow Warrior heeft gekelderd. Dat was helemaal niet nodig. We willen allemaal in een gezond milieu leven. Het is onaanvaardbaar dat Frankrijk het milieu vernielt door acties, zoals die op Moruroa."

Heb je ooit excuses ontvangen van de Franse regering?

"We hebben nooit excuses gekregen, noch schriftelijk noch persoonlijk. We wilden vooral excuses horen van de toenmalige president of van de betrokken geheim agenten. Dan zouden onze wonden beter zijn geheeld. Dat wil nog niet zeggen dat we dit alles kunnen vergeten of vergeven."

In 1985 beloofde Mitterand dat recht zou geschieden tot op het hoogste niveau. Wat vind je nu van zijn belofte?

"Slechts twee mensen (Dominique Prieur en Alain Mafart) zijn vervolgd. Ze zijn tot tien jaar cel veroordeeld, maar werden na drie jaar al vrijgelaten. Bij hun terugkeer in Frankrijk werden ze als helden onthaald en kregen ze zelfs een medaille. Men belooft dus mensen die iemand hebben gedood, die alleen maar zijn best deed om de wereld te beschermen. Ik wil dat recht geschiedt. De ware toedracht kennen zou al een eerste stap zijn. Het is nooit te laat om recht te laten geschieden."

Op 10 juli van dit jaar nam je deel aan de herdenking in Nieuw-Zeeland van de zeste verjaardag van de aanslag. Wat ging er toen door je heen?

"Het heeft me deugd gedaan. Voor mijn vader en voor Greenpeace ben ik blij dat men zich herinnert wat er 20 jaar geleden is gebeurd. Hij zette zich in voor de goede zaak en voor mij en mijn familie is het belangrijk dat in herinnering te brengen."

© GREENPEACE/GLEIZES

uit; China volgt in 1996 met zijn 45ste en laatste kernproef. Het nooit eerder geziene verzet tegen de 2.046 kernproeven, die in 51 jaar op meer dan 20 plaatsen werden uitgevoerd, mondt op 24 september 1996 uit in de ondertekening van het Algemeen Kernstopverdrag.

Dit verdrag is nog altijd niet van kracht, maar het heeft wel al meer dan een land ervan afgehouden om nieuwe kernproeven uit te voeren. Dat is een goede zaak. Maar daarmee is de nucleaire dreiging nog niet geweken...

Minstens negen landen hebben een kernbom

Bijna op hetzelfde ogenblik dat de *club van vijf* het Algemeen Kernstopverdrag ondertekende, dook al een nieuwe nucleaire dreiging in de wereld op. India en Pakistan, die verwickeld zijn in een regionaal conflict over Kasjmir, voerden namelijk ook kernproeven uit. Nu bestaat er wel een non-proliferatieverdrag (NPV), dat een einde zou moeten maken aan de proliferatie van al deze kernwapens. Maar in realiteit hebben de vijf kernmogendheden er nooit graten in gezien hun kennis en technologie uit te voeren naar hun bondgenoten, onder het officiële mom van samenwerking op het vlak van kernenergie.

Verenigd Koninkrijk (VK)

Eerste kernproef: in 1952

Aantal kernkoppen: 185⁽¹⁾

Stand van zaken: Van 1953 tot 1965 is het aantal atoomwapens gestegen van 1 naar 310. Gedurende tien jaar is het aantal kernwapens hetzelfde gebleven. Daarna is het gedaald tot 185. Het is weinig waarschijnlijk dat in de volgende 20 jaar dit land zijn kernwapenarsenaal nog zal verminderen.

Ondertekenaar van het NPV: ja

Verenigde Staten (VS)

Eerste kernproef: in 1946

Aantal kernkoppen: 10.386⁽¹⁾

Stand van zaken: Na Rusland bezitten de VS het grootste arsenaal aan kernkoppen. In 2002 heeft het land het SORT-verdrag getekend. Dit verdrag bepaalt dat tegen 2012 het aantal strategische kernwapens wordt teruggebracht tot 1.700-2.200. Maar tot vandaag blijven de VS onderzoeken hoe ze de vernielingskracht van hun bommen kunnen verhogen. Bovendien heeft het land nog geen enkele van zijn 10.386 kernbommen ontmanteld.

Ondertekenaar van het NPV: ja

Frankrijk

Eerste kernproef: in 1960

Aantal kernkoppen: 348⁽¹⁾

Stand van zaken: Frankrijk gaf een tijdje de indruk dat het wilde ontwapenen, omdat het alle verouderde kernraketten ontmantelde. Vandaag beschikt het land over 348 kernkoppen en blijft het de kracht en de reikwijdte van zijn bommen opdrijven: nieuwe TN-75-kernkoppen, nieuwe M-51-raketten, een nieuwe generatie kernduikboten. En het Franse onderzoek spitst zich, net zoals het Amerikaanse, toe op de aanmaak van minikernbommen.

Ondertekenaar van het NPV: ja

Israël

Eerste kernproef: tot nu toe geen

Aantal kernkoppen: 200⁽¹⁾

Stand van zaken: Israël "zal nooit het eerste land met kernwapens in het Midden-Oosten zijn, maar het kan nooit het risico lopen het tweede land te zijn". Die verklaring van Shimon Peres (toen nog volksvertegenwoordiger) uit 1963 is tekenend voor het dubbelzinnige beleid van Israël. Nu weten we dat het land sinds de jaren 50 aan een kernwapenprogramma werkt, dankzij de steun van de VS en de overdracht van kennis door Frankrijk.

Ondertekenaar van het NPV: neen

Pakistan

Eerste kernproef: in 1998

Aantal kernkoppen: 30/50⁽¹⁾

Stand van zaken: Pakistan blijkt meer kernkoppen te hebben dan India ter compensatie voor zijn beperkte conventionele strijdkrachten. Een tijdje voor de eerste kernproef zette Frankrijk het licht op groen voor de ontwikkeling van Pakistans eerste kernbom.

Ondertekenaar van het NPV: neen

Rusland

Eerste kernproef: in 1949

Aantal kernkoppen: 17.002 ⁽¹⁾

Stand van zaken: Rusland bezit het grootste aantal officieel geïnventariseerde kernkoppen. Net zoals de VS heeft het land het SORT-verdrag getekend dat bepaalt dat tegen 2012 het aantal strategische kernwapens wordt teruggebracht tot 1.700-2.200. Vooral wegens budgettaire redenen zou Moskou zelfs minder strategische kernwapens willen behouden dan het SORT-verdrag bepaalt. Tot nu is echter nog geen enkele concrete stap genomen. Rusland wil zelfs "in de volgende jaren" nieuwe ultramoderne kernwapens ontwikkelen en testen.

Ondertekenaar van het NPV: ja

China

Eerste kernproef: in 1964

Aantal kernkoppen: 402 ⁽¹⁾

Stand van zaken: met zijn 402 kernbommen (het aantal is al tien jaar niet meer gestegen) is China vandaag de derde kernmogendheid sinds het in 2001 Frankrijk van die plaats heeft verdrongen.

Ondertekenaar van het NPV: ja

Non-proliferatieverdrag is essentieel, maar wordt met de voeten getreden...

Dit internationale verdrag dat in 1970 van kracht werd, moet de verspreiding van kernwapens tegenhouden. Vandaag hebben meer dan 180 landen het geratificeerd, waaronder de VS, Rusland, Frankrijk, het VK en China. India, Pakistan, Israël en Noord-Korea hebben dit, verbijsterend genoeg, (nog) niet gedaan. Dit verdrag is zonder enige twijfel het instrument geweest dat een sterke uitbreiding van de kernwapenarsenalen heeft voorkomen. De principes ervan zijn duidelijk: de landen die al beschikken over de technologie om kernwapens te maken, verbinden zich ertoe geleidelijk aan te ontwapenen; landen die die technologie nog niet bezitten, verbinden zich ertoe ze ook niet te verwerven. Een heel mooi principe... in theorie. De praktijk ziet er heel anders uit. Het verdrag laat bijvoorbeeld het gebruik van kernenergie voor vreedzame doeleinden toe. Maar Brazilië bijvoorbeeld, dat de hele cyclus van kernenergie beheerst, kan in enkele maanden tijd een militaire kernmogendheid worden. Iran beroept zich op zijn recht om de cyclus van kernenergie te beheersen om zijn eigen kernenergiecomplex uit te bouwen, dat voor militaire doeleinden kan worden gebruikt. Bovendien komen de officiële kernmogendheden hun ontwapeningsverplichtingen uit het verdrag ook niet na. In laboratoria gaat het onderzoek naar nieuwe atoombommen doodgewoon door...

Noord-Korea

Eerste kernproef: tot nu toe geen

Aantal kernkoppen: 0-2 ⁽¹⁾

Stand van zaken: In 2002 gaf Noord-Korea toe in het geheim een militair kernwapenprogramma te hebben. In februari 2005 erkent het land dat het een kernbom bezit. Sinds 2003 zijn multilaterale onderhandelingen aan de gang om het land ervan te overtuigen zijn kernwapen op te geven. Maar die zitten nu in het slop.

Ondertekenaar van het NPV: Noord-Korea had het verdrag wel getekend, maar heeft er zich in 2003 uit teruggetrokken.

India

Eerste kernproef: in 1974

Aantal kernkoppen: 30/40 ⁽¹⁾

Stand van zaken: India bezit een kernwapenarsenaal dat te vergelijken is met dat van Pakistan. In 1974 zetten de VS het licht op groen voor de ontwikkeling van India's eerste kernbom.

Ondertekenaar van het NPV: neen

⁽¹⁾ Bron: Sipri, Yearbook 2004, Sipri / Oxford University Press, 2004.

Is er een nieuwe kernwapenwedloop aan de gang?

Op dit ogenblik zijn er bijna 29.000 kernwapens. Meer dan 1.000 ervan kunnen op elk ogenblik, 24 uur per dag, 7 dagen per week, worden afgevuurd. Via een nieuwe kernwapenwedloop willen de kernmogendheden een internationaal veiligheidsregime instellen, waarbij elk land het absolute wapen bezit en dit bezit de transfers van civiele technologie toelaat. We hadden hierover een gesprek met William Peden, de kernontwapeningsspecialist van Greenpeace International.

De laatste kernproef vond plaats in 1998. Behoren kernproeven definitief tot het verleden?

William Peden: "Jammer genoeg niet. Bovendien is het verdrag dat kernproeven verbiedt nog niet van kracht geworden."

Denk je dat de negen landen die nu kernwapens bezitten zich tevreden stel-

len met hun huidige kernwapenarsenaal?

"Bijna al die landen ontwikkelen nieuwe atoomwapens of moderniseren hun huidige infrastructuur. De VS ijveren heel sterk om fondsen te krijgen voor nieuwe kernwapens, zoals de minikernbommen ⁽²⁾ en de bunkerbommen en hebben het ook over de 'Reliable Replacement Warhead' (de betrouwbare ver-

vangingskernkop) ⁽³⁾. De Britten onderzoeken op hun beurt hoe ze het best hun Trident-raketten snel kunnen vervangen, terwijl Frankrijk de nieuwe M-51-raket bouwt voor kernwapens die van op duikboten worden gelanceerd. Er is niet alleen de ontwikkeling van nieuwe kernwapens, maar er zijn ook steeds meer discussies over hoe ze te gebruiken, zelfs bij een conventioneel conflict. De kernwapens van de toekomst zullen niet zozeer als laatste redmiddel, maar wel als eerste worden ingezet."

Denk je dat andere landen kernwapens kunnen ontwikkelen?

"Het hoofd van het nucleaire comité van de VN heeft herhaaldelijk verklaard dat meer dan 40 landen, met een minimum aan inspanningen, een kernwapen kunnen bouwen. Een kernwapen maken is makkelijk. Wat moeilijk is, is het nucleaire materiaal te verwerven dat nodig is voor de aanmaak ervan, behalve dan voor de landen met een kernenergieprogramma..."

⁽²⁾ Minikernbommen en bunkerbommen zijn twee types van geminiaturiseerde kernwapens die doelwitten gerichter dan de huidige kernbommen kunnen treffen.

⁽³⁾ Met dit programma wil men het verouderende Amerikaans kernwapenarsenaal vervangen door "kleinere, goedkopere en makkelijker te produceren" kernkoppen.

Kernwapens bij u in de buurt? Greenpeace heeft ze voor u opgespoord.

In zes Europese landen (België, Nederland, Duitsland, Turkije, Italië en het VK) bevinden zich 480 Amerikaanse kernbommen voor vliegtuigen. In België en Turkije hebben in april 2005 honderden activisten de militaire NAVO-basis in België geïnspecteerd. Op die basis zouden een twintigtal kernbommen liggen. Een maand later zijn activisten de NAVO-basis in het Turkse Incirlik binnengedrongen, waar zich 90 Amerikaanse kernbommen bevinden. Frankrijk 'stelt zich tevreden' met zijn eigen kernbommen op zijn grondgebied: bij het ter perse gaan heeft men 288 kernkoppen geteld op de basis van l'Île Longue in Brest. Die 288 hebben samen 2000-maal de vernielingskracht van de atoombom op Hiroshima. Alsof dat nog niet volstaat, blijft Frankrijk nog destructievere kernwapens ontwikkelen. Zijn er nog meer bewijzen nodig voor de kernwapens in onze buurt?

© GREENPEACE/ÖZ

Wat denk je over de gevaren van proliferatie in Noord-Oost-Azië?

"China heeft duidelijk kernwapens, Noord-Korea beweert er een te hebben en Japan en Zuid-Korea beschikken over aanzienlijke voorraden nucleair materiaal en beheersen de nucleaire technologie. Je kan dus stellen dat die regio veruit de gevaarlijkste is. Gelukkig is er nog geen sprake van een kernwapenwedloop, maar de spanning tussen die verschillende landen neemt wel toe. En die situatie zal niet veranderen, zolang die landen niet tot een akkoord komen om van de regio een kernwapenvrije zone te maken."

Vaak wordt gezegd dat een land zich het best tegen buitenlandse inmenging kan beschermen door een kernwapen te bezitten. Wat is jouw mening daarover?

"Dat is inderdaad een deel van het probleem. Zolang er een zeker nucleair racisme bestaat, waarbij alleen sommige landen een kernwapen mogen hebben voor hun nationale veiligheid, zullen andere landen proberen er op hun beurt een te ontwikkelen. Het bezit van een kernwapen zou zo verfoeilijk moeten worden dat geen

enkel land nog probeert er een te bouwen of het bezit ervan nog kan rechtvaardigen. Vandaag heeft Pakistan een kernbom om zich tegen India te verdedigen. India heeft er dan weer een ter bescherming tegen China. En hoe gaan de Arabische landen reageren op het Israëlische kernwapenarsenaal? Gaan we een nieuwe kernwapenwedloop tegemoet of is die, zoals sommigen beweren, eigenlijk al begonnen?"

Welke rol is er voor Greenpeace weggelegd? Wat willen we op korte, middellange en lange termijn bereiken?

"Greenpeace speelt een belangrijke rol. Onze organisatie kan namelijk over de hele wereld optreden en daarbij verschillende middelen inzetten, gaande van politieke pleidooien bij de VN tot directe geweldloze acties. Op lange termijn willen we nog altijd een wereld zonder kernwapens. Maar op korte termijn moeten we erop blijven hameren dat nog altijd ongeveer 29.000 kernwapens overal in de wereld opgesteld staan, dat men nieuwe wapens wil ontwikkelen en dat men naar nieuwe middelen zoekt om ze te gebruiken. Dat is vandaag onze uitdaging. We hebben actieve mensen in de

meeste landen met kernwapens en dat maakt ons sterker..."

Hebben we in de ontwapeningscampagne al overwinningen behaald?

"Ja, we hebben bijvoorbeeld veel bijgedragen tot het bereiken van het verdrag dat kernproeven in de atmosfeer verbiedt en tot de terugtrekking van kernwapens uit zeeën en oceanen. Frankrijk vormt op dat laatste een uitzondering. Een tiental jaren geleden hebben we een sleutelrol gespeeld voor het bekomen van het Algemeen Kernstopverdrag. Sommige landen hebben dit verdrag nog niet geratificeerd, maar het heeft in ieder geval een moratorium op nieuwe kernproeven ingesteld."

Caroline Veter

Bronnen:

- La situation du monde au regard de la prolifération, Jean-Marie Collin, Collin, Observatoires des armes nucléaires françaises/CDRPC, april 2005;
- Persdossier Désarmement Nucléaire, Greenpeace Frankrijk, mei 2005.

Augustus 2005. Herdenking van de 60ste verjaardag van de atoombom op Hiroshima.

GREENPEACE